

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Het CDA moet sowieso in de oppositie [2]

Nee, het welzijn van de natie heeft altijd vooropgestaan

door *Bart Jan Spruyt*

De auteur is voorzitter van de Edmund Burke Stichting en columnist van *Elsevier*.

Een van de meest constituerende gebeurtenissen in de geschiedenis van de totstandkoming van de christendemocratie in Nederland is het volkspetitionnement van 1878. Dat petitionnement was een buitenparlementaire actie waarmee duizenden antirevolutionairen protesterend duidelijk wilden maken dat zij als bevolkingsgroep niet in het parlement gerepresenteerd werden. Aanleiding was een liberale onderwijswet die de positie van het bijzonder (christelijk) onderwijs nog moeilijker zou maken. De leider van de volksofstand, de charismatische Abraham Kuiper, organiseerde in naam van het volk wantrouwen tegen een liberale elite die een politiek systeem domineerde dat geen afspiegeling was van de samenleving. Dit venster in de canon van de christendemocratie leert ons dat in ieder geval drie kenmerken tot haar wezen behoren.

* * *

Christendemocratie hecht, in de eerste plaats, aan een parlement dat de samenleving getrouw weerspiegelt. De politiek mag niet in de handen vallen van een kleine groep of partij of stroming, hoe geruchtmakend die zich ook weet te presenteren of hoezeer die

ook de wind van de tijdgeest in de rug heeft. En al helemaal niet in de handen van een clubje liberalen – in 1878 aangevoerd door Kappeyne van de Coppello – dat een deken van eenheid over het land wil spreiden die voor minderheden niet minder dan verstikend is. Het is niet aan de staat de grenzen van de publieke ruimte te definiëren.

Zelf als populistische beweging begonnen, begrijpt de christendemocratie, in de tweede plaats, dat in de stem van nieuwelingen vaak een terecht verwijt aan het falende politieke systeem doorklinkt. Die stem, hoe irritant ook, moet binnen het parlementaire systeem gaan participeren en daarin integreren, zodat het parlement de stem van alle kiezers vertegenwoordigt. Vandaar het besluit van het CDA in 2010 om verantwoordelijkheid te nemen voor een constructie waarin de pvv een minderheidskabinet gedoogde en in ieder geval mee ging doen. In de hoop en verwachting dat het respect dat daarmee aan de pvv werd bewezen, bij die partij tot een houding zou leiden die tot de integratie (en daarmee sublimatie) van begrijpelijke woede en rancune zou leiden. Dat het mislukt is heeft niet aan deze inzet gelegen.

Voor de christendemocratie, in de derde plaats, heeft het landsbelang altijd vooropgestaan. Alhoewel ontstaan vanuit de behoefte om als groep of partij tot de politieke natie door te dringen, is de christendemocratie als

geaccepteerde politieke stroming steeds uit geweest op het welzijn van de natie als geheel. Door iedereen ruimte te laten, binnen de grenzen van wet en Grondwet, en door voortdurend te appelleren aan een moraal die het fundament vormt die zowel de democratische rechtsstaat als de vrije markt nodig heeft om goed te kunnen functioneren. Dat fundament ontstaat en wordt in stand gehouden door de vorming van mensen, door opvoeding en goed onderwijs. Dat appel op moraal en cultureel fundament – van Van Agt tot Balkenende en Buma – heeft de christendemocratie altijd tot een conservatieve stroming in de beste betekenis van het woord gemaakt.

* * *

Vanuit die gerichtheid op het welzijn van de natie als geheel heeft de christendemocratie altijd in het midden van het politieke spectrum gestaan – tegenover de uitersten van staatsalmacht en absolute vrijheid (natuurlijk ook vanuit het besef dat dat uiteindelijk communicerende vaten zijn), en beide uitersten zo veel mogelijk met elkaar verzoenend. In dienst van dat nationale belang heeft de christendemocratie een programma ontwikkeld waarin rentmeesterschap, zorg en duurzaamheid, een kernnotie waren. Financiële duurzaamheid omdat belastinggeld duur is en het geen pas geeft onze problemen op toekomstige generaties af te wentelen. Zorg voor de schepping, dat wil zeggen: groene duurzaamheid door het aanboren van nieuwe technieken en nieuwe energiebronnen. Verbinding met onze medeburgers, met vorige en toekomstige generaties om datgene wat is bewaard en opgebouwd niet te verjubelen maar aan onze kinderen na te laten, in een betere staat dan wij het hebben ontvangen. Sociale ecologie, om de instituties, tra-

dities en gewoonten in stand te houden die een samenleving goed doen leven. En een nieuwe moraal die weer een beroep doet op het fatsoen van burgers, bestuurders en politici, en die de samenleving als geheel een nieuw bezielend verband geeft.

Deze christendemocratische missie is christelijk-sociaal, conservatief en gezond rechts

*De christendemocratische
missie is christelijk-sociaal,
conservatief en gezond
rechts ineen*

ineen. En schaamt zich ook niet voor de C in de naam CDA. In 2006 stemde nog de helft van de kerkleden op het CDA, in 2010 en 2012 was dat minder dan een kwart. Christenen willen blijkbaar best vanuit hun geloofsovertuiging stemmen, maar dan moet er voor hen wel wat te kiezen zijn, anders – beseffen zij – kunnen ze net zo goed naar VVD of PVV uitwijken.

Het kan niet anders of een partij met deze identiteit zal opnieuw bereid zijn het landsbelang zwaar te laten wegen wanneer in de lopende kabinetsformatie opnieuw een beroep op haar zou worden gedaan (al is dat onwaarschijnlijk). Maar wat is er erger dan vanuit de oppositiebanken te moeten toezien hoe een land wordt gesmoord onder een paarse deken van een sociaal-liberale meerderheid die slechts materiële belangen dient en met (religieuze) minderheden weinig coulance zal hebben? De reden waarom de christendemocratie zich heeft georganiseerd, is de komende jaren opnieuw in het geding. Het is een beetje raar, zo niet onverantwoord, om dan langs de zijlijn in je navel te gaan zitten staren.